

SUMMARY

**A New Approach to the Theory of
Museology
Report on the Course**

Ivo Maroević

A course on a New Approach to the Theory of Museology was held in the Interuniversity Centre in Dubrovnik in May and June 1988. Lecturers from Zagreb were Ognjen Čaldarović, Ivo Maroević, Tomislav Šola, Miroslav Tuđman and Peter van Mensch from the Reinwardt Akademie, Leiden. The basic themes of the course were:

- Introduction, the basic idea of museology, terminology,
- Sociological aspects of the application of museology to open space on the example of the historical city,
- Museality as a basic selection factor for museum items,
- Communicational processes within the concept of museology,
- The message of the museum as a cultural message.

Field work was organized during the course, by which it was confirmed that Dubrovnik had great advantages due to the working conditions of the Interuniversity Centre and to the multitude of examples such as museums, collections, monuments, which can serve to discuss the modern museological thought.

**XII. internacionalni kongres
antropoloških i etnoloških
znanosti**

Simpozij Etnologija i arhitektura

Ksenija Marković

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture
Zagreb

Simpozij Etnologija i arhitektura u okviru sekcije muzeologije održan je 28. i 29. srpnja 1988.

Simpoziju je prisustvovalo 30-40 stručnjaka i znanstvenih radnika iz Evrope, Afrike, Južne i Sjeverne Amerike.

Najavljene teme simpozija bile su: Etnolog i arhitektura, Arhitektura kao oblik stvaranja humanog svijeta, Razvoj arhitekture i umjetnosti i tradicijska arhitektura pojedinoga kraja, njena zaštita, klasifikacija i interpretacija. Neposredno prije simpozija prijavila se grupa znanstvenika iz Italije i Švicarske s temom istraživanja vernakularne arhitekture i njene aplikacije u izobrazbi.

Organizatori simpozija bili su konzervatori Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture mr. Ksenija Marković i Ana Mlinar. Voditelji simpozija uz organizatore bili su prof. dr. Peter Fister s Arhitektonskog fakulteta iz Ljubljane i prof. dr. Dobroslav Pavlović s Arhitektonskog fakulteta iz Beograda.

Uvođenje prostora i arhitekture, klasičnih predmeta tehničke znanstvene discipline u sferu društveno-povijesnih znanosti kao što je etnologija, traži novi kreativni i istraživački pristup etnologa.

Prostor i arhitektura sela (vernakularna, tradicijska, ruralna, narodna, pučka, folklorna itd.) kao dio materijalne kulture naroda i narodnosti, predmet je kojim se etnolozi u Jugoslaviji bave posljednjih 30-ak godina. U tih 30 godina prikupljena je osnovna dokumentacija o tradicijskoj arhitekturi, registrirani su vrijedni spomenici i objekti a počelo je i revitaliziranje nekih sredina. Sistem i razina dokumentiranja su različiti u pojedinim republikama kao i odnos prema valorizaciji, zaštiti, očuvanju i pitanju revitalizacije.

Budući da je u svijetu posao oko dokumentiranja tradicijske arhitekture završen u toku drugoga svjetskog rata, bila su zanimljiva iskustva i pogledi stranih sudionika na pitanja koja su kod nas tek načeta.

Rezultati istraživanja u Jugoslaviji pokazuju da još nije izvršena dosljedna, iscrpna i potpuna klasifikacija a terminologija je u jugoslavenskim pa i u svjetskim razmjerima neujednačena.

Simpozij Etnologija i arhitektura s interdisciplinarnog aspekta obiju znanosti predstavljao je izazov kojem su se odazvali stručnjaci različitih profila: profesori i predavači s fakulteta, muzealci, urbanisti, sociolozi.

Veći dio radova aktualan je na razini prostorno-plaćanja i očuvanja tradicijske arhitekture stvaranjem muzeja na otvorenome. O tome govore Z. Koželj, D. Zelić i B. Dumbović, K. Petrić i A. Mlinar (predavanje popraćeno filmom) I. Keršić, N. Vuletić, I. Curk, M. Prodanović. Tematski sličan ali s pozivom etnologima da odgovorno preuzmu svoju ulogu u analizi i vrednovanju razvoja odnosa između načina života i arhitekture kao i prostora – bio je rad prof. dr. P. Fistera pod naslovom Etnologija u rehabilitaciji povijesnih centara i sela. Autor pledira na zaštitu, obnovu i razvoj koje treba planirati putem poznavanja zakonitosti načina života. U revitalizaciji etnolog treba riješiti kompleksna pitanja kontinuiteta odnosa između čovjeka i arhitektonskog prostora. Na taj rad nadovezao se rad B. Berce Bratko o kulturnim analizama koje pri planiranju i gradnji prostora treba učiniti. Dr. E. William iz Walesa prikazao je dijapozitive zaštićenih tipova tradicijske arhitekture iz svoga kraja i objasnio način zaštite putem muzeja na otvorenome.

Kulturno-povijesne analize i interpretacije tradicijske arhitekture koje su baza za valorizaciju u svojim su referatima iznijeli: V. Beszedes i G. Vujnović uz

isticanje mogućnosti prenošenja pojedinih elemenata u suvremenu arhitekturu.

Ž. Španiček i prof. dr. D. Pavlović, te dr. Đ. Cvitanović govorili su o kanatnim i drvenim crkvama, mr. A. Rudinski i dr. B. Čupurdija o panonskoj stambenoj i gospodarskoj arhitekturi, T. S. Fabijanić o suhozidu u Istri (predavanje je bilo popraćeno filmom), a mr. M. Vejvoda o samostanu Blace na Braču, P. Tamburini o razvoju arhitekture u svijetu a O. Odak i S. Kovač o afričkim nastambama. Predavanje Nolda Egentera o evoluciji japanske umjetnosti i tradicionalnog agrarnog kulta bilo je popraćeno filmom, a sadržavalo je definiciju pojma provizornih japanskih građevina koje se spaljuju; uz bogato ilustriranu klasifikaciju dano je i znanstveno objašnjenje te pojave.

Urbanističku analizu naselja dala je mr. B. Bojanić a sociološku S. Stamatović. Novi pristup etnologa naznačila je dr. A. Muraj svojim predavanjem o novim oblicima arhitekture i starom načinu života.

Najžešće diskusije javile su se o simbolu kao osnovnoj polaznoj činjenici u kulturi te o tipologiji panonske kuće. Najveći broj predavanja bio je popraćen ilustracijama, dijapozitivima i fotografijama.

Simpozij je završen apelom da se sačuvaju vrijedni seoski prostori u Rumunjskoj, koji nestaju pred urbanizacijom. Taj apel organizator Kongresa uputio je Ujedinjenim nacijama, a bio je i objavljen u zagrebačkom dnevniku Vjesnik. Na simpoziju je ponovljena već poznata preporuka da buduća istraživanja načina života i seoskih prostora te seoske arhitekture budu multidisciplinarna.

Etnolozi su pozvani na kreativan pristup otkrivanja kulture i tradicionalnih vrijednosti u oblikovanju prostora, načinu života i arhitekture. Zajednički, etnolog i arhitekt, sagledavajući vrijednost tradicijskog načina života, oblika tradicijske arhitekture, tradicijskih materijala, tradicionalnih prostornih odnosa i očuvanjem tih vrijednosti stvaraju mogućnost očuvanja ekološke ravnoteže a time se gradi humaniji svijet.

Bitno je shvatiti da i mi etnolozi, kao i arhitekti i sociolozi, imamo vrlo značajnu, odgovornu i kreativnu ulogu.

U Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, za trajanja Kongresa bila je prezentirana izložba fotografija iz cijele Jugoslavije pod naslovom Tradicijska arhitektura i graditeljstvo Jugoslavije.

U okviru Simpozija, dr. Đ. Cvitanović povelala nas je na kratki izlet u Turopolje kao ilustraciju svoga predavanja o drvenim crkvama u Hrvatskoj i tako smo in situ, u ekološki očuvanom krajoliku vidjeli kapelu u Cvetković Brdu kraj Velike Gorice.

Uza simpozij bile su priređene izložbe fotografija o tradicijskoj arhitekturi u zgradi Ekonomskog fakulteta, i to:

1. Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica priredio je izložbe pod naslovom:
 - a) Salaši u okolici Subotice
 - b) Život pod sunačnim zabatima Čantavira
2. Zavod za zaštitu spomenika kulture Sremska Mitrovica priredio je izložbu Ambari, čardaci i koto-banje u Sremu
3. Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture Priština priredio je izložbu Metohijska fortifikaciona stambena gradska i seoska kula iz 19. stoljeća.
4. Dr. Branko Čupurdija priredio je izložbu Tipovi subotičkih salaša, radničkih stanova i kaštela
5. Ljubica Perković-Sponza i mr. Ksenija Marković priredile su izložbu Park kulture baštine narodnog stvaralaštva – Novi Zagreb
6. H. Aubry s grupom suradnika iz Lausanne priredili su izložbu Zemlja, vatra, voda, zrak – elementi graditeljstva

Primljeno: 24. 4. 1989.

SUMMARY

The 12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences

The Symposium on Ethnology and Architecture

Ksenija Marković

Within the section on museology at the 12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences held in Zagreb, the symposium on Ethnology and Architecture was held on the 28th and 29th July 1988. Due to the interdisciplinary character of the theme experts of various profiles took part in the symposium, such as conservators, museologists, architects, sociologists. Most papers were concerned with planning and conservation of traditional architecture by establishing open air museums, and cultural and historical analysis and interpretation of traditional architecture. During the conference an exhibition on Traditional Architecture in Yugoslavia was organized in the Art Pavillion in Zagreb. A study trip to Turopolje was also organized for the participants of the Symposium.